

Klassik irsimizi dünyaya tanıdan alim

Akif Bayramov Mirzə Şəfi Vazeh irsinin yorulmaz tədqiqatçısıdır

Akif Əmirxan oğlu Bayramov tanınmış alim, yorulmaz tədqiqatçı, almanşünas, klassik irsimizdən Mirzə Şəfini bizə uzun tədqiqatdan sonra tanıdan biri kimi 2008-ci ildə onun 70 illiyi münasibətilə keçirilən tədbirdən tanıyıram. Bir ədəbiyyatçı alim, müəllim kimi Akif müəllim çox dəqiq, haqqı nahaqqa verməyən, bacarıqlı, əsl vətəndaş kimi hamının hörmətini qazanan ziyalıdır. Müəllim həmişə zamanın güzgüsü, dövrün zəkası, qabaqcıl ictimaiyyətçi, fəal təşkilatçıdır.

Akif müəllim çox məhsuldar alimdir. Onunla ünsiyyətdə olan hər kəs nitqindən, zəngin biliyindən zövq alır. Çünki bu şəxsdə dərin bilik var. Bu gün Akif müəllim akademik kimi öz bilik və bacarığını gənc nəsillərə çatdırmaqdan yorulmur. O bundan zövq alır.

Xatırladım ki, Akif Əmirxan oğlu Bayramov 1938-ci il fevral ayının 20-də Gürcüstanın Tbilisi şəhərində qulluqçu ailəsində anadan olub. Orta təhsilini Bakı şəhərində davam etdirib və 1956-cı ildə Xarici Dillər İnstitutunun alman dili fakültəsinə daxil olub. 1961-ci ildə oranı bitirib, doğma kəndi Arxlı kəndində pedaqoji fəaliyyətə başlayıb. Akif Bayramov öz doğma kənd məktəbinin direktoru, Bolnisi rayon Komsomol Komitəsinin birinci katibi, 1966-cı ildə isə "Azərbaycan müəllimi" qəzetində müxbir, Azərbaycan LKGİ MK-da təlimatçı kimi, sonra da daxili işlər orqanlarında fəaliyyət göstərib.

1984-cü ildə Gəncə Dövlət Kənd Təsərrüfatı Akademiyasında pedaqoji fəaliyyətini davam etdirib. O, 1978-ci ildə elmin daha yüksək zirvəsinə ucalmaq üçün Mirzə Şəfi yaradıcılığından dissertasiya müdafiə etmişdir.

2002-ci ildə Akif müəllimin iki şeir kitabı - "Bir sevgi üstündə çağlayır könlüm" və "Könül nəğmələrim" işıq üzü görüb. Daha sonra "Mirzə Şəfi haqqında xatirələr", 2004-cü ildə isə "Alman dilindən minimum

lüğət" kitabı nəşr edilib. Bütün bunlarla yanaşı, Akif müəllimin "Qaytarılmış məhəbbət" dramı Gəncə Dövlət Dram Teatrında tamaşaya qoyulub. Onun lisenziya tamaşaları "Sevinc", "Dost məhəbbəti" tamaşaçıları tərəfindən rəğbətlə qarşılanıb. Bir sözlə, onun 7 əsəri işıq üzü görüb.

Akif müəllim 1999-cu ildən Azərbaycan Respublikası Prezidenti yanında Dövlət İdarəçilik Akademiyasının Dillər kafedrasının müdürüdür. O, həm də müdafiə şuralarının üzvüdür. Əməkdar müəllim, filologiya elmləri doktoru, "Qızıl qələm" mükafatçısıdır.

Akif müəllimin klassik irsimizin inkişafında da xüsusi əməyi var. Onun "Klassik irsimizdən", "Mirzə Şəfi Vazehin ədəbi irsi", "Nizaminin Almaniyada böyük şöhrəti", "Mirzə Şəfi haqqında xatirələr" əsərləri bu gün ziyalılar tərəfindən stolüstü kitabə çevrilib.

Müəllif ədəbiyyat tariximizin mübahisəli məsələsi olan M.Ş.Vazeh və alman şairi və tərcüməçisi Fridrix Bodenshtedt probleminə həsr olunmuş "M.Ş.Vazehin ədəbi irsi" monoqrafiyasının ilk nəşrindən keçən illərin işığında axtarışlar apararaq elm aləminə məlum olmayan bir sıra mənbələrə

müraciət edib yeni dəlillər üzə çıxarmışdır. Kitab Azərbaycan ədəbiyyatının görkəmli nümayəndəsi, böyük şair və tanınmış maarifçi, mütəfəkkir, yaradıcılığı ilə Azərbaycan-Avropa ədəbi mədəni əlaqələrinin inkişafında mühüm yer tutan M.Ş.Vazehin 220 illik yubileyinin keçirilməsi ilə bağlı Prezident İlham Əliyevin 2014-cü il 3 fevral tarixli Sərəncamına əsasən Heydər Əliyev Fondu tərəfindən nəşr edilib. F.Bodenshtedtin M.Ş.Vazehin Avropada tanınmasında böyük əməyi olduğu da bildirilir. Çünki M.Ş.Vazeh alman şairi və tərcüməçisi F.Bodenshtedtin müəllimi olub. O, müəlliminin şeirlərini toplamasaydı, şübhəsiz ki, onun barəsində ətraflı məlumat əldə etmək olmazdı. Alman şairinin topladığı şeirlər içərisində bizim klassiklərin əsərlərinin olduğunu da ilk dəfə elə Akif Bayramov üzə çıxarıb.

Fərəhlə deyək bilirik ki, Akif müəllimin həyatında elmi və bədii yaradıcılığı qoşa bir qanaddır. O, Avropada yaxşı tanınan tədqiqatçı alimdir.

Amerika yazıçısı Bambera Şolin Franses Manuskinin Moskvada keçirdiyi uşaq ədəbiyyatı üzrə "Ən yaxşı yazarlar" sorğu müsabiqəsində azərbaycanlı Akif Bayramın yazdığı hekayə sertifikat alıb. Əgər Avropada tanınmasaydı, belə bir sertifikat ala bilməzdi.

Bunlarla yanaşı, Akif müəllim Rusiya Pedaqoji və Sosial Elmlər Akademiyasının həqiqi üzvüdür.

O, kitabında qeyd edir ki, M.Ş.Vazeh çox təmkinli və sakit adam idi: "Çox danışmağı sevməzdi. Həmişə fikrini aydın və qısa deyirdi. Səliqəliyi çox sevərdi. Hətta M.Ş.Vazeh tanınmış xəttat və alim olub. Onun tatar və fars alimləri yanında xüsusi hörməti olub".

Bu kimi dəqiq məlumatları ancaq Akif müəllimin kitablarında oxumaq olar. M.Ş.Vazeh 1852-ci ildə 28 noyabrda Tiflisdə vəfat edib və orada dəfn edilib. O da qeyd olunur ki, M.Ş.Vazeh hətta Gəncədə yeni açılmış qəza məktəbində müəllim işləyib.

F.Bodenshtedt müəllimi M.Ş.Vazehdən Azərbaycan və fars dillərini öyrənirdi və onun köməyi ilə Qərbi Avropanın bəzi klas-

siklərinin əsərləri ilə tanış olurdu.

1850-ci ildə F.Bodenshtedt Berlində çap etdirdiyi "Şərqdə min bir gün" kitabında yazmışdı: "Dərs qurtardıqdan sonra Mirzə Şəfini alman şairlərindən Höte və Şillerin, ingilis yazıçılarından T.Mor və C.Bayronun əsərləri ilə tanış edərdim. Mirzə onları təsirsiz başa düşərdi".

Bu kimi qiymətli tədqiqatları ilə Akif müəllim çox böyük iş görüb, klassiklərimizi dünyaya tanıdır. Onu da xüsusi olaraq qeyd edək ki, Akif müəllimin kitabında F.Bodenshtedtin M.Ş.Vazeh haqqında yazdığı məqalələr, xatirələr də öz yerini alıb. Bir sözlə, F.Bodenshtedt M.Şəfinin Almaniyada xalq şeiri nümunəsinə çevrilmiş əsərləri ilə Avropada Şərq poeziyasına yenidən maraq oyatmışdır.

Kitabda xatırlanır ki, keçən əsrin 60-cı illərindən başlayaraq M.Ş.Vazehin şeirləri Rusiyada böyük maraq oyatmış, bir çox şeirləri rus dilinə tərcümə edilmişdir. 1829-1865-ci illərdə bu şeirləri ilk dəfə rus şairi M.L.Mixaylov tərcümə edib. Daha sonra isə bu işlə m.V.Markov, Ramişev, M.I.Eyfert məşğul olublar.

Onu da xatırladaq ki, alman bəstəkarlarından da çoxları M.Ş.Vazehin şeirlərinə musiqi bəstələyibdir. Çox təəssüflənirik ki, M.Ş.Vazeh Gəncə şəhərində anadan olsa da, Tiflisdə vəfat edib.

Kitabda M.Ş.Vazehin şeir və qəzəllərindən nümunələr verilib. Məsələn:

*Ulduz işıqsız olunca
İşıq ulduzsuz olsun.
Meyvə çiyidsiz olunca,
Çiyid meyvəsiz olsun.
Cibsi pul olunca
Pulsuz cib olsun.
Şərab şüşəsiz olunca,
Şüşə şərabsız olsun.*

Yaxud:

*Gözəllikdə nöqsan olmaz
Desəm yanılmaram.
Gözəl qızda vəfa olmaz
Desəm yanılmaram.*

Və yaxud:

*Nə qədər ki, fələyin Sabiti, Səyyarəsi var,
O qədər sinədə oxunun yarəsi var.*

Gözəl alim, mehriban insan, dəyərli ziyalımız, tədqiqatçı Akif Bayramın "M.Ş.Vazehin ədəbi irsi" və "Bodenshtedtin M.Ş.Vazeh haqqında xatirələri" kitabları yüksək zövqlə tərtib olunub. Onların oxucu və ziyalıların ən sevcəyi kitablar olacağına inanırıq.

Hacı Tofiq SEYİDZADƏ